

STRANOU

evropští
básníci
naživo

antologie
2008–2012

Obsah

Předmluva místo oslavy.....	4	Márius Kopcsay	202
Dagmar Andrtová-Voňková	6	Marko Kravos	210
Mateja Bizjak-Petit	14	Ryszard Krynicki	216
Kateřina Bolechová.....	20	Meta Kuřar	226
Nataša Burger	26	Vladislava Kužílková	232
Erika Crosara	34	Małgorzata Lebda	240
Vladimír Čáp	40	Michael Lorenc	252
Jiří Dědeček	48	Jiří Macháček	262
Jaroslav Dostál	58	Franciszek Nastulczyk	264
Yveta Ellerová	64	Pavel Novotný	272
Giovanni Fierro	66	Melita Osojnik	274
Viola Fischerová	74	Zoran Pevec	276
Ivo Frbežar	78	Andraž Polič	282
Renzo Furlano	84	Ana Rostohar	294
Róbert Gál.....	92	Martin Skýpala	300
Irena & Vojtěch Havlovi	98	Vanja Strle	308
Markéta Hejná	106	Ivo Stropnik	314
Stanka Hrastelj	114	Lucija Stupica	320
Petr Hruška	122	Jan Suk	328
Jaroslav Hutka	132	Paweł Szydeł.....	338
Genowefa Jakubowska-Fijałkowska	140	Monika Šatavová.....	348
Odřich Janota	150	Petr Štengl.....	362
Alenka Jensterle-Doležal.....	156	Jindřich Štreit	372
Franciszek Kamecki	166	Jana Štroblová	376
Michaela Keroušová	174	Jan Těsnohlídek ml.	384
Hana Kniežová	182	Zdeněk Volf	394
Peter Kolšek	192	Tomáš Weiss	408

Předmluva místo oslavy

Pět let básnického festivalu sice ještě není tak významné výročí, přece jen však už je to důvod k radosti a malé oslavě. Dnes, kdy je před kulturou upřednostňována zábava a kdy jsou kulturní aktivity i tvůrci dlouhodobě nedoceňováni, je každý další rok takového tvůrčího a rozsáhlého setkání velkým vítězstvím ducha nad hmotou, přeneseně i doslovně.

Festival Stranou – evropští básníci naživo probíhá v Berouně už pátým rokem. Za dobu svého trvání hostil několik desítek českých i zahraničních básníků, hudebníků a divadelníků. Dlouhá léta se zabýváme tvorbou v mnoha jejích podobách, s tvůrci se rádi setkáváme, baví nás různorodá práce spojená se šířením tvorby mezi potenciální vnímatele. A naštěstí tento náš pohled začíná sdílet čím dál víc lidí, ať „neorganizovaných“, nebo rozhodujících v rámci nejrůznějších kulturních institucí a úřadů. Nechali na sebe působit očištnou sílu ryzí tvorby, uznali, že literatura jako její podstatná část je důležitá a nenahraditelná, že hraje v našem životě zásadní roli. Přestože se nejedná o počínání, které by mohlo vyprodávat sportovní arény (dej Bože, ať k tomu nikdy nedojde), míru ne-masovosti kompenzuje hloubka ponoru.

V dnešních časech se lidé starají hlavně o to, aby nejen přežili, ale žili tak, jak je jim ze všech stran podsouváno, že žít mají. Z toho plyne neustálý tlak na to, aby vydělávali určité množství peněz, aby si mohli na určité věci půjčit, a potom zas vydělávat na splácení půjček... Je to velmi náročný a velmi nepoetický způsob života a jen málokdo dokáže z tohoto určitého modu vivendi vystoupit – znamená to, že se tím vydělá ze společnosti; sice z málo vlivného a stále uspěchaného, ale přece jen společenství lidí, jehož součástí se potřebuje cítit každý. Všechno je nastaveno tak, abychom se především bavili, nikoli přemýšleli a skutečně reflektovali život v sobě i kolem sebe. Pokud se člověk chce zabývat tvorbou vážně, musí zůstat vůči těmto lákadlům a nabídkám netečný. A tím se dostává stranou. Stranou však neznamená mimo. Z faktu, že jsou v současné době poezie a tvorba obecně mimo naši pozornost, nijak nevyplývá, že jde o okrajovou věc. Naopak, možná silněji než jindy se potřebujeme přesvědčovat o tom, že náš život má hlubší smysl. Být sám se sebou a svými myšlenkami vůbec nemusí být příjemné. Ale je to bytostně důležité.

Když jsme začali připravovat antologii mapující pět let trvání festivalu, s údivem jsme zjistili, že festival od roku 2008 do

roku letošního navštívilo více než padesát autorů z celé Evropy. To je přece velké množství lidí, neuvěřitelný tvůrčí potenciál, obrovská síla.

Je těžké vyzdvihnout jen několik autorů, protože všichni jsou ve svých zemích význační a velmi ceněnými umělci. Jako například loňský host z Polska Ryszard Krynicki, jeden z nejvýznamnějších současných polských básníků, který svou tvorbou už dlouhá zásadně ovlivňuje proud moderní polské poezie, nebo čeští básníci Viola Fischerová či Petr Hruška. Samostatnou kapitolou jsou slovinští autoři: tady jsme českým divákům představili skutečně to nejlepší, co se na současné slovinské scéně děje. Během pěti let jsme zvládli nahlédnout jak k sousedům na Slovensko, tak do vzdálené Francie. Svou neobyčejnou poezii nám představili hosté z Itálie, Erika Crosara dokonce zpestřila výuku studentům italštiny na gymnáziu J. Barranda, kde s ní mohli rozmlouvat v jejím rodném jazyce. A Berounští se mohli na vlastní oči a uši přesvědčit, že „náš“ písničkář Vladimír Čáp v takové světové konkurenci důstojně ob stojí.

V jubilejním roce pokračujeme v boření hranic mezi jednotlivými žánry umění. Podařilo se nám najít další možnost, jak postupování různých druhů tvorby ještě prohloubit: básník Zdeněk Volf připravil spolu s fotografem Jindřichem Štreitem ojedinelou knihu Chlévská lyrika aneb zvířata nám odcházejí ze života. Zdeněk vybral básně promlouvající o našem životě se zvířaty. Jindřich knihu doprovodil fotografiemi. Vznikl jedinečný cyklus básní a fotografií, který knižně vydalo nakladatelství Sursum a jako výstavu ho představíme v Muzeu Českého krasu v Berouně. Další významnou událostí je spolupráce s českým a slovinským klubem PEN a knihovnou Václava Havla, na jejichž půdě proběhnou dva autorské večery.

Zdá se nám nemožné a nespravedlivé ukončit vyjmenování autorů, kteří jsou všichni jedineční. A proto vznikla tato antologie, představující všechny tvůrce, které festival Stranou v uplynulých pěti letech hostil. Pojďte se s námi radovat z jejich poezie.

Lenka Daňhelová a Peter Kuhar

Vše, co chcete vědět o programu a hostech jednotlivých ročníků festivalu, se dočtete na webových stránkách: www.festivalstranou.webnode.cz.

Dagmar Andrtová- Voňková

Foto: Genowefa Jakubowska-Fijałkowska

Dagmar Andrtová-Voňková (*13. května 1948 Hradec Králové) je česká kytaristka, básnířka, skladatelka a zpěvačka.

Po gymnáziu studovala dva roky pedagogickou fakultu, poté vystřídala řadu příležitostných zaměstnání (referentka, správcová, servírka, pokladní v divadle, modelka), zároveň s tím se věnovala hudbě. Její oficiální hudební kariéra začala v roce 1971, kdy se objevila v soutěži časopisu Mladý svět. Později se stala členkou sdružení Šafrán.

Její význam spočívá především ve skvělé technice kytarové hry plné experimentů, které nikdo před ní nezkoušel. Hraje s jedním, nebo i dvěma smyčci, pravou rukou hraje na hmatníku, škrábe po strunách nehty apod.

V první půlce 90. let 20. století nahrála hudbu pro představení Rok na vsi bratří Mrštůk, které v Národním divadle uvedl Miroslav Krobot. Hudbu Andrtové-Voňkové doplňuje zpěv lidového sboru moravské vesnice.

Na konci roku 2010 vydalo nakladatelství Galén knihu *Listí*, která obsahuje písňové texty, básně a kresby Dagmar Andrtové-Voňkové.

Touha

Touho má
měj vlčí běhy
uháněj sněhy
po čtyřech
Že cesta není
bez námahy?
Co na tom
chytmem druhý dech...
Kupředu jen
pláň panenská je
a tolik třpytu
ve vzduchu
Nespatří nikdy
hranostaje
kdo předem klesá
na duchu...
Řemeny dávno
zpřetrhané
a těžké sáně
kdeže jsou
Teď moje nohy
rozedrané
mě vzhůru k slunci
ponesou...

V krajině

V této krajině
v krajině našeho
srdce
na nás čekají
a vyhlížejí nás
místa milostí
či milost sama
Zjevují se nám
náhlým dotykem
radostným
prostupujícím
když jsme
vítanými hosty
Otče
neviditelný
v této krajině

Malý beránek

Krásný je beránek malý
a rouno medové
jeho tělo halí
Chodí do polí
přes mosty
varolí
A tvrdohlavý je a vrtošivý
něco má ze Šivy
trochuje prašivý
Luční trávou
a jejím aplausem
se napojí a napase
Ještě pranic neví
o rounu a krvi
Beránek je ještě malý
A zatím už to ví každý
kde ostré
nože se brousí
A kdo se chystá
jak pýr
beránka rdousit
Z vykotlaných stromů
to vře
a smůla se lepí
Jen malý beránek
se pase
jak slepý
Však jak má vědět
že žluté meze
neznají mezí
A modré chrpy
touží

po chrpách
A rudé
máky
po mácích
Jak má vědět
že zelené meze
neznají mezí
Ještě pranic neví
o rounu
a krvi
Malý beránek
zatím si chodí
do lilií močí
sledován
bělmem
jejich očí
Krásný je
beránek malý
když ke spánku se stulí
Pod vraní oko
a zlomocný
rulík
Luční trávou
jejím aplausem
se napojí a napase
Chodí do polí
přes mosty
varolí
V kráse neskonalý
beránek
malý

Hoře

Hoře, hoře
pustá noro
černá díro
v černé hlíně
Nejsou chrámu
tvoje síně
Temnoty tvé
udusí mě
Ani skřeta
za společnost
není v tobě
hoře, hoře
Tvoje náruč
chladný nerost
Žádné strážně
nemáš zadost
Pustá noro
hoře, hoře
Černá jámo
v duši samé
Co v ní ještě
hoří spoře
ať vyhoří
v čistý plamen!

Mateja
Bizjak-Petit

Narodila se v roce 1969 v Lublani na Slovinsku, od roku 1993 žije a pracuje ve Francii. V jedenácti letech se začala pod vedením Lojze Kováčiče věnovat loutkovému divadlu. Vystudovala střední pedagogickou školu a též dramaturgii. Je členkou loutkového divadla FRU-FRU, spolupracovala s loutkovým divadlem Ljubljana, hrála, režírovala a vodila loutky. Jako dramaturgyni ji několikrát přizval ke spolupráci režisér Martin Kušej. Realizuje se v Center for Puppetry Arts v Atlantě a v Paříži u mistra loutek Alaina Recinga. Založila loutkové divadlo MALO, v němž se mimo jiné hrálo pět jejích loutkových her. Píše texty pro loutkové divadlo a básně pro děti a dospělé. Vydala sbírky poezie: *LE TI*, (Mariborska literarna družba, Maribor 2005) a *Alice s tisící rokami / Alice aux mille bras* (KUD France Prešeren, 2009). V češtině byly její básně dosud publikovány na stránkách literárního čtvrtletníku Pobocza / Krajnice (www.pobocza.pl) a v časopise Navýchod.

Le hlas

hlas
ležící
na otevřeném
dívám se
nosím tě s sebou
můj
jako nebe
dané

hlas
zpod chodidel
vytažený
pomačkaný papír
žehlím
s nateklými prsty
blažený
pocit

hlas
zachycený na háčku
na špičce srdce
rybář
na břehu
ve vysokých botách
lekníny jsou růžové
nevypustíš slovo
mezi zuby se zachytily
malé hravé ryby

hlas
když není
prázdnota
pod vrbou loďka

hlas který je
hlas
v prsou

hlas
hvězd
které hladí borovice
které rozmlouvají se smrky

tam nahoře

hlas
rozpoznám tě
mezi
rozpoznám tě

hlas
chodíš za mnou
chceš být první
jsi

bodáš mě v žebrech
kráčíš po mém stínu
podrážíš mě
raduji se

hlas
jediný
zvuk

Ze slovinštiny a francouzštiny přeložili Lenka Daňhelová a Peter Kuhar

Kateřina
Bolechová

Kateřina Bolechová (1966) se narodila v Českých Budějovicích. Během 90. let se zúčastnila mnoha literárních soutěží, v roce 1994 získala jednu z hlavních cen literární soutěže Hořovice Václava Hraběte (kategorie próza). V roce 2007 jí vyšla v edici Stůl sbírka *Rozsvícenou baterkou do pusy* jako neprodejná příloha časopisu *Psí víno*, v téže edici pak v roce 2009 sbírka *Antilopa v moři k majáku daleko má*. Od roku 2000 se také věnuje tvorbě koláží.

ANDĚL

Na náměstí, vždycky před Vánoci, lítá anděl.
Letí z věže po laně. Taky se stalo, že se zaseknul
uprostřed.
Kroutil se jak slanina na rozpálený pánvi.
Od andělů lidé čekají zázraky.
Co ale čekat od zaseknutýho anděla?

O POHŘBU

Příbuzní leda tak
po infúzi
Kdepak se sejdeme?
Je pozdní zima
den předposlední
některá ústa mumlají
Otče náš
Krademe kytky
z vlastního hrobu
Medvěd se až k zemi pokloní
čí hřbet se přitom ohne?
Ivane doba je tvá

NEJSME OBYČEJNÍ

Muž v obleku
bílých polobotkách
a kostkovanou nákupní taškou
U křižovatky billboard
„Nejsme obyčejní“
Metronom semaforu
jen klavír tu chybí

MIMO DĚJ

Žabky na nohou
mlaskají jako kdysi
V zahradě otec
ve starých plavkách
Stejně místo
a přece jinde

KONEC SEZONY PLESŮ

Vstoupili jsme do pradleny
těla v neckách jak Elida
v krabici po babičce
s jistotou kapra na pánev
osádrovaný konferenciér
v mlze předsálí těstoviny od Zátky
pro vítěze

ARCHITEKT FANTA DÁVNO JE MRTEV

Na jehlách kozačky pod kolena
jak kozí nohy v čerstvém asfaltu
Je slyšet prázdno nádražní haly
a kdyby dál po kolejích
tam Fantova „drogová“ kavárna
a všechny ty příběhy pod secesní kopulí
architekt Fanta ze své jistoty
tiše přehlíží

* * *

A kdyby pod tramvaj
úleva v hrůze
ne my ne já
ne naše ne moje
to něčí
krev cizí
A přece teče

* * *

Matko má
jež sedíš tu
v županu kytkovaném
s touhou
co byla visutou hrazdou
veletoč utržený
do zasutých zahrad
s křečemi v nohou
hledáš vůni
dávno spadáných jablek

JINAKOSTI

Růženec albín na zpětném zrcátku
a někde jeskyně
po ohni paměť
za nárazem blanitých křídel
Netopýr bílý
všechno je jinak

ŘEKA

Nad jezem
ženy pasou
obstarožní kozy
tachykardie
a záda opřená
o kamenný břeh
Žiju ještě ?

Nataša Burger

Slovinská herečka Nataša Burger se narodila 20. ledna 1968 v Lublani. Studovala na Filozofické fakultě slovinštinu a francouzštinu. V roce 1990 přijela do Prahy, studovala čtyři roky na Konzervatoři Jaroslava Ježka, kde byl jejím učitelem Jaroslav Dušek. Pak se dva roky věnovala na DAMU autorskému divadlu na katedře herectví u profesora Vyskočila.

Hrála např. ve slovinských filmech Volnoběh (V Ieru, režie Janez Burger, 1999), Sladké sny (Sladke sanje, režie Sašo Podgorsek, 2001) nebo Ruševine (2004, cena Vesna za nejlepší herecký výkon) režiséra Janeza Burgera.

Český divák se s ní seznámil díky filmům Jana Hřebejka Horempádem a Medvídek. Objevuje se i na české divadelní scéně. Píše divadelní hry.

V současné době žije v Praze.

OLGA:

Zamilovala jsem se do námořníka... bydlí vedle mě... milujeme se tajně... má svou loď a touží, aby s ní vyplul z přístavu do oceánu... představ si, do oceánu... to mě zaujalo... no, nicméně, pořád je ještě v přístavu... a řeknu ti proč... totiž... vždycky to proběhne takhle... námořník je v přístavu... připraven... a... přijde chvíle... a on se odrazí... začne plout... počasí je krásné, nebe se třpytí, je křišťálově čisté, modré, slunce svítí, vane tenounký vítr, je tam moudrý racek, bílé mraky, voda... krása... břeh už není vidět... a najednou loď podivně zavrže... co to je?... co se děje?... ptá se námořník... opustí kormidlo... běží do podpalubí a do patra... hledá, kde je chyba... někde chyba evidentně je, jinak by lod nevy pouštěla tak divné zvuky... na stole před sebou rozhrne mapu, na které je podrobně nakreslena konstrukce lodi... a zkoumá... a přemýšlí... co by to asi mohlo být?... co nevím?... a loď si mezitím pluje po svém... narazí na útes a úplně se rozláme... co to je!... zakřičí námořník... běží na palubu... a vidí ztroskotanou loď... chytne se za hlavu... a pláče... pláče... s velkým úsilím přitáhne loď do přístavu... zamkne se do pokoje a přemýšlí, co se mu to stalo, na co zapomněl... co nevěděl... snad není dobře udělaná ta jeho loď nebo co... .tak ji upraví... celý šťastný sedí na své lodi a zase touží, aby vyplul, čeká na správné počasí... krásné počasí zase přijde a on vypluje... sotva opustí břeh, zase se ozve

podivné vrzání, zase běží do podpalubí, zase přehlédne stejný útes a zase... zase... a námořník je zase v přístavu... celý zdrčený... bezmocný... zoufalý... a oceán nikde...

Zamyslela jsem se... proč se nedívá radši do nebe, na mraky, na racka, do vody... no a co, že loď vrže... no a co... co, když vrže proto, že se tak těší, že už do sebe nasává vůně oceánu a dělá jí to nesmírně dobře... proto vrže... proto bzučí... krásná loď... možná je to její smích... její štěstí, že ji čeká neznámá cesta... a tak se těší na námořníka za kormidlem... těší se na to, že se spolu vydají na oceán... no a co on!... a jeho mozek, který všude vidí jen chybu... pořád se musí v něčem hrabat... a snaží se něco opravovat, co vůbec není zapotřebí... a on to vše schvaluje... a opustí kormidlo... své srdce... zapomene na něj!... loď pak pluje sama dál, a jak se má samotná vyhnout útesům... no, ale pak už nejde o nějaké divné vrzání, ale o opravdovou ránu... která ji rozbije úplně... teď ji musí opravdu opravovat a jak ji to bolí... jakou ránu utrpěla!... to je mu asi jedno... vždyť loď je jenom prostředek, že jo... je to věc... která slouží... a slouží někdo jí?... proč nemá rád svou loď... proč jí nedůvěřuje... proč všechno ničí... proč chce vědět to, co se nedá vědět... to, čemu se jen věří a to je celé... proč... proč... vždyť být námořníkem, to je vše, co by ho mělo zajímat... plout... vždyť ta loď vůbec není jeho... je mu propůjčena... dána... takže

má loď... krásné počasí... kormidlo a to stačí...
pluj... pluj...

No, to je celé... ještě je pořád v přístavu... ale vypluje... určitě jo... možná že mě vezme s sebou... jen abych ho neotrávila svými otázkami... myslíš, že to je možné?

Ono: Je tady Nadja... Nadjo... pojď dál... copak?... jsi celá nejistá... co je?

NADJA:

Já už se mu nelíbím, nejsem dost přitažlivá... nejsem dost hezká pro něj, myslím, že už mě má dost... .co když mě opustí?... já bez něj nemůžu žít... jsem na něm závislá... já to vím... pořád myslím jen a jen na něj... je tak krásný... tak krásný... a proč by tak krásný muž chtěl být se mnou... on sice tvrdí, že jsem taky krásná, úžasná... že mě miluje, ale já mu nevěřím...

Dnes v noci jsem zase nespala... nemohla jsem vůbec usnout... řeknu ti, co se stalo... leželi jsme v posteli... večer... a četli jsme si knížky... najednou na mě dolehl ospalý vzduch... a přála jsem si, abychom se probudili... nechtěla jsem usnout... a řekla jsem mu:

Když řeknu, že tě miluju, je to jako bych řekla, že miluji sebe... já už jsem totiž ty a ty jsi já... nebo takhle... ty jsi vlastně mým stínem. To znamená, že jsi to, co já mám v sobě skryté, co o sobě jen

tuším, a bojím se toto skryté žít... jsi takové mé tajemství... tma, mí démoni... a taky velká radost, obrovské nadšení ze života... a když žijeme spolu, neustále připomínáš mé tajemné bytí... je to krásné!... co tomu říkáš?

Otočila jsem se k němu a byl ještě ospalejší než předtím... miláčku, co tomu říkáš?... tak jsem toužila, aby k tomu něco dodal, zaujal stanovisko, svůj postoj, a on řekl svým pomalým, ospalým hlasem:

Milá moje... je to krásné... není k tomu co dodat... jsem unavený, rád bych spal...

Spal!... vykřikla jsem rozhořčeně... jak můžeš spát po tom, co jsem ti řekla... teď nesmíš spát... tak upřímně jsem se ti vyznala... musíš k tomu něco říct, nebo mě aspoň obejmout... cokoliv, jenom nespát...

Milá moje... přeháníš... všechno je v pořádku... jsi úžasná... krásná... všechno jsi řekla úplně přesně... nevím, opravdu nevím, co bych k tomu ještě řekl... líbí se mi to... a teď prosím... prosím... chci spát...

Tak dobře... řekla jsem... hluboce, ale hluboce mě to zabolelo... ale dobře... já to dokážu... tak nic... .zhasla jsem světlo... otočila jsem se od něj pryč... snažil se mě obejmout, vůbec jsem nere-

agovala... pokoušela jsem se usnout... vůbec to nešlo... zmocnil se mě takový smutek... takový smutek... vždyť jsem mu to všechno neříkala jen kvůli tomu, abych se vyznala, jen jsem si přála ho zahřát, oživit... jde mi tak strašně na nervy, když je ospalý... jeho ospalost je pro mě něco tak strašného... tak strašného... ale všechno bylo nakonec jinak... já jsem ožila a on byl ještě ospalejší... tma na mě začala působit... přiskočili mí démoni...

jsi strašná... únavná... hrozná... a tak nudná... už nejsi létající šťastný motýl... ne... prosím ne... nechte mě být... před chvílí jsem cítila, že jsem létající, šťastný motýl... chtěla jsem, aby se z toho radoval... je to pryč... jsi noční můra... všechno, co tebe pozvedává, jeho uspává... je to tak... už pro něj nejsi žádnou inspirací... je z tebe úplně vyčerpaný... jsi pro něj tyran a on je tvoje oběť... nemá žádnou sílu, aby zdrhnul, ačkoli si to velmi přeje... a teď vedle tebe pomalu chátá... umírá... ne!... neříkejte to!... já to nechci... všechno... všechno bych mu dala... i svůj život... jen aby se probudil... ale on radši spí... já se zabiju... takové hluboké nedorozumění...

Už jsem to nevydržela... vstala jsem... oblékla se a utíkala ven... nadechla jsem se nočního vzduchu... a tramvají odjela do města... ve dvě v noci... krásně jsem se procházela po Karlově mostě a Hradčanech... skoro nikdo tam nebyl... dlouho... dlouho jsem chodila... asi dvě

hodiny... a pak jsem zase jela tramvají domů... v tramvaji byli policajti a revizoři... ukázala jsem svoji legitku... ostatní ale lístek neměli... jak by ho ve čtyři ráno vůbec mohli mít... je to nelidské... a poslouchala jsem výmluvy, hádky, řev, výhrůžky cestujících... a to mě uklidnilo... bylo to jako sen... vše mi přišlo nesmírně komické... a vrchol komiky bylo, že jsem si připadala já jako ten policajt a revizor... který chce od toho druhého ten lístek, důkaz... jinak nemá co dělat v té tramvaji... je na úplně špatném místě... ale má-li lístek, je všechno v pořádku... chtělo se mi opravdu smát... šla jsem do postele a usnula... ráno jsem se probudila docela dobře naladěná... jenže... zase ke mně přiskočil démon:... vůbec si nevšiml, že jsi v noci bloudila po městě... vůbec sis nevšimul, že jsem v noci bloudila po městě... jsem mu řekla... máš mě rád?... číhala jsem na jeho odpověď... a pak to přišlo... jeho mám tě rád zaznělo jako pouhá formalita, která mu pro tuto chvíli zabezpečí žádaný klid... nevěřím, nevěřím ti... a začala jsem plakat... teď mě měl opravdu dost a odešel... není divu...

Co to je?... to není žádná láska... asi se rozejdeme... zabije mě to... ale jiná cesta už není... je to k nevydržení... vůbec nenacházím cestu k jeho nitru... neumím žít sama se sebou vedle něj... ale... já ho miluju...

Ono: Někdo ňuká, dveře jsou otevřené... to jsi ty... Anno... vítejte... copak je nového?

Erika
Crosara

Foto: Małgorzata Lebda

Erika Crosara se narodila roku 1977 v italské Vicenze. Žila ve městě Caldogno a v Benátkách, kde vystudovala fakultu Ochrany kulturního dědictví. V současné době žije v Galleriano di Letizza v kraji Udine, kde také pracuje.

Její básně byly publikovány v několika italských antologiích (*Dall'Adige all'Isonzo. Poeti a Nord-Est*, Fara Editore, 2008; *Notturmi di versi. Crisi*, Nuova Dimensione, 2010; *Salvezza e impegno*, Fara Editore, 2010), v italských časopisech a literárních blozích. V roce 2010 vyšla v nakladatelství Anterem Edizioni její básnická prvotina *Ius*, která získala téhož roku cenu Lorenza Montana.

*

počítal po dvou během prvních hodin, počítal
po třech, počítal, ale brzy znovu pocítil lítost,
když neudržel dobré číslo, kéž by ho dokázal
vybrat.

zatímco stupeň bělosti, kůže zasněžené
a ponechané
odejít, říkal, že řád důstojnosti rozkvetl, že
už vezme celý dům anebo milé pokoje, ve
starší ze starých, celé spodní patro.

*

když jí položil semeno kouzla zvětšil
oči, podél první poloviny obracel dech.
když zapálil ohňostroje kolem ní, jakoby
zežloutlé nemocí,
předem určené a také obrovitější než obvykle.
nakonec mluvili o desce rozlomené na čtyři
části,
o vonné nevěstě, o zralých houfech
zapletených do chomáčů

*

daniele s.

možná se zvětšovala překážka nebo možná
taková byla. přepadené drápy a trička
nezakrývala
dost. otázka vláken není způsob jak
být vyslovena? byla tu pro každý láskyplný dům
starost.

(zůstali jsme bez dárků: les a bílé
stuhy aniž by bylo vidět dovnitř na dno. stud
navždy zmenšený na lilii, na pozdrav se
skokem).

(momi b.)

všechny olistěné hlavice a kadeřavý roh plátna,
seříznutý dole. tihle místní, byli varováni,
řeknou

nejlepší tvář města, řeknou zítra, možná,
já. budou odcházet jistí, my jsme viděli
mačkat pouze tlačítka jemnosti. starý pán
posílá zdvořilé pozdravy.

(dvacátého šestého června dva tisíce sedm)¹

tak vzácný tanec ratolestí, vymrštění
větví mezi mlhami složenými a teď vítr, který ti
přináší
neurčitý, letní; další bojkot, vysoký, z pokojů.
zacvrčel a zoufalý pád každé slabiky,
její vyklopení jen v představách: oblek
z pusinek
svěšený v den odjezdu, potom
nad úsvitem slovo «konec».

*

na křižovatce kasáren, maličký
«hovnajs!» objevil se na zápěstí: je to
polský suvenýr mezi bílými konfetami,
jemné provedení, s kadeřemi, mirko.

(bělostné dámičky)

alessandru z.

vrátil se zpátky ze studenější země, ze
základů jiných rozloh až k nabíleným domům,
potom k blízkým vesnicím. se světlem se daly
ještě pozorovat
různé rozdíly místních rysů, pozorovat vrásky
úst, konečnou cestu vitrín k studu
nebo půvabnou nákazu, žalostných doprovodů,
tudu.
„tady dole je lásky málo. vezmi si je. uspořádej
své pomeranče po stanovený čas.”

(bílé, kameny)

zjevností obrazu ukazoval přesnou
vůli vklíněných (nejenom proto
se jí líbil). klidný vrchol mířící do vzduchu
a stropy stále nižší, růže také
stálejší růže končívají ve sklepe. ve všem
stejný vztek a „nezničit to protože
ti to skočí na záda, žije”.

*

jako chatrče zkřížené venkovem
viděné čtyřma čelníma očima protože my
podnikáme
výlet jsme výletníci kteří se přihodili mocné
planetě.

byly tam cihly, čtvercové kameny, keře.

artušovi

„třešeň má hlad je vidět ze všech stran
a ty bys musel spadnout, když se budeš dál dívat
potká tě neštěstí, přijde jako harmonický
výčet. nebe má obláčky a mrtvé hermy.”

(ach trubky!)

avšak závěsy velikonoční rušily mnohem déle
než do jedenácti večer. eroze dorazila ke dveřím
s důsledky a minimálním voláním: díry
které byly teplé nebyly pro obřady
a procítěně zpívaly.

nejít žádným směrem, neospravedlnit
svátky, nebyly v ničem božím hněvem. ukazovaly
jenom rozladění, vzácnou přeměnu očí
které se násobí: takže se jeví zamyšlené,
uplynulé.

*Z italského přeložila Lenka Daňhelová, jazyková redakce
Laura Angeloni*

¹ datum, kdy zemřel spisovatel Luigi Meneghello,
slavný rodák z provincie Vicenza

Vladimír Čáp

Foto: Jan Šroubek

Textař, skladatel a kytarista Vladimír Čáp se narodil roku 1949 v Berouně, kde dodnes žije. Je rovněž uměleckým řezbářem, vyrábí loutky.

Písně začal psát ve druhé polovině let šedesátých, inspirován středověkými trubadúřskými zpěvy a renesanční poezií. V roce 1968 zvítězil v celostátní soutěži o nejlepšího amatérského zpěváka roku (Mladá píseň Jihlava). Vítězné písně *Tři ořechy* a *Konec trubadúra* vydal o rok později na singlu Supraphon a tehdejší hudební redaktor Čs. rozhlasu J. Navrátil započal s přípravou společného LP, na kterém kromě Čákových měly být písně Merty, Kryla a dvojic Hutka – Kalandra a Paleček – Janík. K realizaci však už nedošlo.

Z vojny se vrátil do tuhých normalizačních poměrů, nepodařilo se mu složit ani nezákladnější amatérské zkoušky u některé z uměleckých agentur. Přestal úplně koncertovat a střídal zaměstnání, většinou v ekonomických profesích.

Ve druhé polovině sedmdesátých let začíná znovu psát a jeho tvorba dostává postupně svoji dnešní podobu. Tvoří písně, které jsou v textech i projevu emotivními šansony s prvky sebereflexe, ale i takové, v nichž nechybí ironie, nadhled a humor. V roce 1996 vydal první CD *Kašpař písně*, příznivě přijaté jak posluchači, tak odbornou kritikou. V letech 2001–2012 vydal další tři CD.

Lovosice

Chtěl jsi mít život jako
Lovosice
dlouhej a osázenej
topoly
nikde žádný vlády, žádný
opozice
jen svatej pokoj s okny
do polí.
Na polí klasy jako
Lovosice
schoulený tíhou zrní
nad chrpy
a rusovlasý
krasavice
s písňemi na rtech, v rukách
Londýn
se srpy.
Pánbůh však mění
čtyřicet roků
plival jsi splíny svý
do piva
a srpy dívám
na každým kroku
křížily velký
kladiva.

Chtěls poznat lásku jako
Lovosice
dlouhou a žádný ouvej
samý ách

bral by jsi všechno
ale dával
mnohem více
a v noci štěstím skákal
po hvězdách.
Rusovlasý malý
vlasatice
pily by hvězdný víno
chlazený
na zdraví lásky jako
Lovosice
bůhví kde zrozený
prý kdesi
na Zemi.

Pánbůh však mění
z hádek a střetů
utápíš splíny svý
do rumů
ženský ti daly
namísto vzletů
leda trnovou
korunu.

Tak aspoň funus jako
Lovosice
dlouhej, ať o něm kdekdo
vypráví
zrzavý holky v rukách
dlouhý svíce
a žádněj blbej tajnej rozptyl

do trávy.
Pořádná velká černá
veselice
slepej kněz – černý brejle
bílá hůl
– tohle je funus jako
Lovosice
žasnul by New York, Paříž,
Liverpool.

Pánbůh však mění
ač zpíjíš se bolem
tělem jsi stále
zdráv a fit
Smrtka se kření
na všechny kolem
ty nejsi její
favorit.

Vracíš se domů
ke psovi svýmu,
jenž teskně vyje
na Měsíc
za psí život dává
tisíckrát vinu
jenom svý mámě
tý čubě – mámě
zrzavý tlamě
z Lovosic.

Pršíš mi do hlavy

Pršíš mi do hlavy
děravou střechou
vaneš mi do uší
z vysklených oken.
K oltáři belhaví
ďáblí tě vlekou
dychtivá vyhlížíš
zpod rusých loken.

Hadi a štíři lezou z děr
maj do kůží myrty vetknuté
z muřinců můry a z pelechů
havět žravá.
Na kůru řihá Lucifer
vypouští duchy smrduté
a všichni čerti se žení
ty se mi vdáváš.

Pršíš mi do kávy
do kávy od žida
ze které upíjím
navzdory řečem
Mrštíků z Moravy
žid Khon je solida
nadarmo těším se
na první křeče.

Chechtám se do tmy a v ozvěnu
zní hejkalů opilé vytí
u stropu Lucifer

blannými křídly mává.
Mrštíky mrštil jsem o stěnu
i anděl můj strážný je zpitý
a všichni čerti se žení
ty se mi vdáváš.

Dokouřím joint a dopiju rum
vzpomínkou v loži spočinu
kam na bílé tělo já
krvavý mák ti dával
pak porazím strom a zapálím dům
zmrtním svou touhu po synu
ať všichni čerti se žení
buď sbohem, buď zdráva!

Jiří
Dědeček

Foto: Matěj Stránský

Básník, písničkář, prozaik a překladatel Jiří Dědeček se narodil 13. února 1953 v Karlových Varech. Vystudoval knihovnictví a vědecké informace na Filozofické fakultě UK, později scenáristiku a dramaturgii na FAMU. Pracoval jako tlumočnick Pražské informační služby, od roku 1976 svobodné povolání.

Na přelomu 70. a 80. let vystupoval ve dvojici s Janem Burianem. Žije v Praze. Od roku 2003 působí jako externí pedagog na pražské Literární akademii. Od roku 2006 je předsedou Českého centra Mezinárodního PEN klubu. Je držitelem několika cen: Obce překladatelů (za překlady textů G. Brassense), České sekce IBBY (Zlatá stuha za originální pojetí principů nonsensové poezie, 2001), Sukovy knihovny literatury pro mládež (Cena učitelů za přínos k rozvoji dětského čtenářství, 2002) aj.

Je po plese

Je po plese
a každěj mlčí kolik unese
Co to zrcadlí
rysy povadlý?
jenom únavu
/:leda by někdo z nás:/
byl na hlavu
Je po plese
a každěj mlčí kolik unese

Proč je to vždycky takový
jako by člověk neměl
pud sebezáchovy
Pověz milá má
pověz milá má
vychovaná
/:srnama:/
Proč je to vždycky takový
jako by člověk neměl
pud sebezáchovy?

Je po plese
nenávidíme se
ticho do ticha
ani nedýchá
Řekni to!
/:řekni to:/
dokud to nevyslovíš není to
Je po plese
nenávidíme se

Jak v tomhle zůstat nad věcí
řekni zvíře zvířecí
Pověz milá má
pověz milá má
vychovaná
/:srnama:/
jak v tomhle zůstat
nad věcí
řekni zvíře zvířecí

Je po plese
nenávidíme se!
Je to navěky
žádný comebacky
žádnou nápravu
/:leda by někdo z nás :/
byl na hlavu
Je po plese
a každěj mlčí kolik unese

Je po plese
rozejděte se!

Noc

v soumraku vranám
žal hrdlo svírá a nám
srdce rozdírá

obzory ztmavly
jen Luna blýská šavlí
zavírej oči

stále se stmívá
a modrá morda temna
o tobě zpívá

nocí úzkosti
je dlouhé bdění ke dni
ještě chceš mlčet?

polož mi kámen
temnými blaty půjdu
světýlko v očích

v obzoru střepy
sklo skřípe mezi víčky
slepá beznaděj

záłudně svítá
a škvírou pode dveřmi
srdce se plazí

je ve mně díra
a zvíře neumírá
a obruč hoří

v úsvitu vranám
žal hrdlo svírá a nám
srdce rozdírá

V tísní

Ten člověk na rtech s písni
proč asi
proč se tu mrcasí
v takovém počasí
když se stmívá?
/:Buď není místní
nebo je v tísní
furt jen zpívá:/

Hadry mu smrděj plísni
proč leží
na nábřeží
o co mu běží
a kam se dívá?
Buď není místní
nebo je v tísní
furt jen zpívá

Zkřísni ho Pane zkřísni
furt se tu vometá
od léta
příšera stoletá
a ta píseň tklivá
Buď není místní
nebo je v tísní
furt jen zpívá

Ještě si něco vysní
přileze
zatouží po něze
ale všechno má svý meze
vždyť je jako slíva
Buď není místní
nebo je v tísní
furt jen zpívá

Ale člověk bez dechu
tu píseň jako útěchu
už nedozpívá

Posaď se doktore

Posaď se doktore ať mi nevyneseš spaní
zkrat' svoje kydy prodluž mý umírání
já vím už jsi mě viděl jít na druhou stranu
kdo to moh tušit že ještě jednou vstanu
/:tak mi dej šanci zaříď to jakkoliv
ať tady po sobě nenechávám chlví:/

/:Proč mi to Pane děláš těžší:/
každej tu na tvou lásku hřeší
a mně nezbejvá než se ptát:
Proč mi to Pane děláš těžší
to už mě asi nemáš rád

Potkal jsem doktore svou smrt už celkem zblízka
už ani nevím komu se po kom stýská
a nepoznám ji Ach ta moje hlava
už ani nevím kdo koho vyhledává
/:je třetí s námi na každým rendez-vous
říkám svý lásce Je i v tvým úsměvu:/

/:Proč mi to Pane děláš těžší:/
Někdy mám pocit že tě těší
součet mých omylů a ztrát
proč mi to Pane děláš těžší
ty jsi mě nikdy neměl rád

Zaříď to doktore ať ještě nezahynu
ať nejdřív umřou kdo znají mou vinu
žádný zázraky od tebe přece nechci
jen mi to prodluž čekám na injekci
/:porad' si doktore porad' si ber kde ber
ať se čistý otisknu do paměti svých dcer:/

/:Proč mi to Pane děláš těžší:/
Je ze mě tlustej strejda s pleší
holky se ke mně nechtěj znát
proč mi to Pane děláš těžší
což jsem tě náhle začal srát?

Vždyť vidíš doktore modlím se ale asi moc tiše
a všechno je to fráze a rutina a klišé
věřím jen v lásku a ve tvou medicínu
a nechci nic jen uklidit svou špínu
/:do tebe vkládám svý naděje a přání:
zkrat' svoje kydy prodluž mý umírání...:/

STRANOU

evropští básníci naživo
antologie 2008–2012

Při příležitosti 5. ročníku festivalu Stranou – evropští básníci naživo
vydalo občanské sdružení Stranou a grafické studio Machart,
červen 2012.

Editori: Lenka Daňhelová & Peter Kuhar
Redaktorka: Markéta Hejná

ISBN: 978-80-87517-54-3 (PDF)
ISBN: 978-80-87517-55-0 (ePUB)
ISBN: 978-80-87517-56-7 (MOBI)